«Հաստատում եմ»
ՀՀ ԿԳՄՍՆ Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի ռեկտոր, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Դ. Գալոյան
«14» հունիսի 2022թ.

ԿԱՐԾԻՔ
ԱՌԱՋԱՏԱՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ

Ը.00.02 - «Տնտեսության, նրա ոլորտների տնտեսագիտություն և կառավարում» մասնագիտությամբ տնտեսագիտության թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման համար ներկայացված Արտակ Լևիկի Աղաջանյանի «Արդյունաբերական կազմակերպությունների կայունության հիմնախնդիրները Հայաստանում» թեմայով ատենախոսության վերաբերյալ:

Մասնակցում էին՝ **«Միկրոէկոնոմիկայի» ամբիոնի վարիչ՝ տ.գ.դ., պրոֆեսոր Մ. Մելքումյանը, դոցենտներ՝ Ա. Եղիազարյանը/գրախոսող/, Ա.Առաքելյանը /գրախոսող/, Ա. Սարգսյանը, Ս.Պարսյանը, Ա. Սիմոնյանը, Ֆ. Բահարյանը, Ա. Քալանթարյանը, Հ. Գաբրիելյանը, դասախոսներ Ս. Վարդանյանը, Զ.Մելքումյանը, ասպիրանտներ՝ Մ. Թիթիզյանը, Ա. Բահարյանը, ավագ լաբորանտ՝ Ի. Վարդանյանը:**

Ատենախոսության թեմայի արդիականությունը

Շուկայական տնտեսության պայմաններում կազմակերպությունների գործունեությունը օբյեկտիվորեն նպաստել է տնտեսագիտական բնագավառում «կազմակերպության կայունություն» հասկացության ներմուծմանը: Ներկայումս, հատկապես Հայաստանի տնտեսության մեջ այն շատ հաճախ նույնացվում է ֆինանսական կայունության հետ, որն արտահայտում է անհավասարակշիռ շուկայական միջավայրում կազմակերպության ֆինանսատնտեսական գործունեության արդյունքների համապատասխանության աստիճանը գործող շուկայական պահանջներին և պայմաններին: Սակայն կազմակերպության կայունությունը առավել լայն հասկացություն է: Այն կազմակերպության հատկանիշն է, նրա կարողությունը՝ գործել և զարգանալ արտաքին և ներքին ազդեցությունների պայմաններում՝ պահպանելով իր հավասարակշռությունը:

Ըստ հեղինակի կազմակերպության կայունության հիմնախնդիրը դեռևս գտնվում է տեսական-ճանաչողական ձևավորման փուլում: Հիմնախնդրի անբավարար ուսումնասիրությունը ծնում է կայունության հասկացության և նրա մակարդակի

բարձրացման տարակարծիք մեկնաբանություններ: Մասնագիտական գրականության մեջ կազմակերպության կայունության վերաբերյալ ուսմնասիրությունները հիմք չեն տալիս դադարեցնելու գիտական որոնումները նրա մակարդակի գնահատման և բարձրացման գործում: Այստեղ անհրաժեշտ են նոր, հստակ տեսական կողմնորոշիչներ:

Կազմակերպության կայունության և զարգացման տեսության հիմունքների ուսումնասիրումը և գործնական առաջարկությունների մշակումը հնարավորություն կտա որակապես փոխել կազմակերպությունների և դրանցում տեղի ունեցող գործընթացների կարգավորման նկատմամբ մոտեցումները, որոնք վերջին հաշվով կնպաստեն շուկայական պայմաններին կազմակերպությունների արդյունավետ հարմարեցմանը:

Հետազոտության օբյեկտը և առարկան:

Հետազոտության առարկան՝ արդյունաբերական կազմակերպության կայունության բարձրացման տեսական և գործնական հարցերի համալիրն է: Հետազոտության օբյեկտը՝ ՀՀ արդյունաբերական կազմակերպություններն են, դրանցում իրականացվող տնտեսական գործընթացները:

Հետազոտության նպատակը և խնդիրները:

Աշխատանքի հիմնական նպատակը շուկայական հարաբերությունների պայմաններում արդյունաբերական կազմակերպությունների կայունության ապահովմանն ուղղված մոտեցումների և առաջարկությունների մշակումն է, որին հասնելու համար աշխատանքում առաջադրվել և լուծվել են հետևյալ խնդիրները.

- ուսումնասիրել կազմակերպությունների կայունության տեսական և մեթոդաբանական հիմքերը,
- բացահայտել արդյունաբերական կազմակերպությունների կայունության վրա ազդող գործոնները,
- վերլուծել կազմակերպությունների կայունության գնահատման մեթոդները,
- ուսումնասիրել Հայաստանի արդյունաբերական կազմակերպությունների կայունության ապահովման առանձնահատկությունները,
- գնահատել Հայաստանի արդյունաբերական կազմակերպությունների կայունության մակարդակը,
- բացահայտել պետության դերը արդյունաբերական կազմակերպությունների կայունության ապահովման գործում,
- մշակել առաջարկություններ, ուղղված «պետություն-մասնավոր հատված» գործընկերության բարելավմանը,
- մշակել արյունաբերական կազմակերպություններում նորարական գործունեության խթանմանը և սոցիալական կայունությանն ուղղված առաջարկություններ:

Ատենախոսության տեսական, տեղեկատվական և մեթոդական հիմքերը:

Հետազոտության համար տեսական, մեթոդաբանական հիմք են ծառայել տնտեսագիտության հիմնական դրույթները, տնտեսական կայունությանը վերաբերող հայրենական և արտասահմանյան գիտնականների աշխատանքները,

արդյունաբերական կազմակերպությունների կայունության զարգացմանը նվիրված հետազոտությունները, գիտական հրապարակումները, գիտագործնական մշակումները:

Տեղեկատվական հիմք են ծառայել << վիճակագրական կոմիտեի պաշտոնական տեղեկագրերը, տնտեսական կայունությանն առնչվող միջազգային կազմակերպությունների փաստաթղթերը և վերլուծությունները, << արդյունաբերական կազմակերպությունների տարեկան հաշվետվությունները:

Ատենախոսության հիմնական գիտական արդյունքները և նորույթը: Ատենախոսությունում իրականացված հետազոտություններն ու վերլուծությունները հանգեցրել են մի շարք գիտական արդյունքների, որոնցից գիտական նորույթ կարելի է համարել հետևյալները.

1. << արդյունաբերության կառուցվածքի կատարելագործման և հանրապետությունում ներդրումային քաղաքականության արդյունավետության բարձրացման նպատակով աշխատանքում մշակվել են «պետություն-մասնավոր հատված» գործընկերության բարելավմանը միտված առաջարկություններ, ուղղված հիմնական միջոցների արդիականացմանը, շրջանառու ֆոնդերի հայթայթմանը, ֆինանսական հոսքերի կառավարմանը, տրանսպորտային և արտադրական լոգիստիկական համակարգերի օգտագործմանը:
2. Հայաստանի արդյունաբերական կազմակերպությունների տնտեսական կայունության բարձրացման նպատակով մշակվել են հայեցակարգային մոտեցումներ, որոնք ելնելով արտաքին միջավայրի հետ կազմակերպության փոխգործակցային կապերից, տեղեկատվական ապահովվածությունից և գործունեության ռազմավարական ուղղությունների ընտրությունից, թույլ կտան խթանել արտաքին ներդրումների ներգրավումը և արտադրության տեխնոլոգիական ուղղությունների զարգացումը:
3. Իրականացվել է կազմակերպությունների կայունության ապահովման գործում սոցիալական գործոնի կարևորության համակողմանի հիմնավորում և մշակվել է դրա ամրապանդմանն ուղղված մոտեցումներ, որոնք կնպաստեն կազմակերպություններում արտադրողականության բարձրացմանը, գործարար ակտիվության խթանմանը, նորամուծությունների առաջադրմանը և ռեսուրսների ռացիոնալ օգտագործմանը:

Ատենախոսության հիմնական բովանդակությունը

Ատենախոսության ներածությունում հիմնավորվել է թեմայի արդիականությունը, ձևակերպվել են հետազոտության նպատակն ու խնդիրները, աշխատանքի տեսական, տեղեկատվական և մեթոդաբանական հիմքերը, ներկայացվել են հետազոտության հիմնական արդյունքները և գիտական նորույթը, տեսական և գործնական նշանակությունը:

Ատենախոսության առաջին՝ «Կազմակերպությունների կայունության տեսական և մեթոդաբանական հիմքերը» գլխում դիտարկվել է կազմակերպությունների

կայունության հասկացությունը, ընդհանուր առմամբ արծածվել են տեսական հարցեր՝ կայունության ապահովման խնդիրները, արդյունաբերական կազմակերպությունների կայունության վրա ազդող գործոնները, ներկայացվել են արդյունաբերական կազմակերպությունների կայունության գնահատման մեթոդները:

Ատենախոսության երկրորդ՝ «Արդյունաբերական կազմակերպությունների կայունության առանձնահատկությունները Հայաստանի Հանրապետությունում» գլխում հեղինակը փորձել է իրականացնել ՀՀ արդյունաբերության ճյուղի վերլուծություն՝ հիմնվելով ԱՎԿ հրապարակումների վրա և ներկայացնել պետության դերը արդյունաբերական կազմակերպությունների կայունության ապահովման գործում:

Ատենախոսության երրորդ՝ «Արդյունաբերական կազմակերպությունների կայունության բարձրացման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում» գլխում ներկայացվել են պետություն-մասնավոր գործընկերության որոշ օրինակներ ջրային և էներգետիկայի ոլորտներում, քննարկվել են արդյունաբերական կազմակերպությունների նորարական գործունեության խթանմանը և արդյունաբերական կազմակերպություններում սոցիալական կայունության ամրապնդման համար անհրաժեշտ մեխանիզմներին և մոտեցումներին առնչվող հիմնահարցեր:

Դիտողություններ աշխատանքի վերաբերյալ:

1. Կատարված աշխատանքը ընդհանուր առմամբ ընդհանրական, նկարագրական բնույթի է: 102 էջի վրա շարադրված երեք գլուխներից առաջին գլխին /տեսական մասին/ բաժին է ընկնում 45 էջը /գրեթե կեսը/: Տեսական-ընդհանրական շարադրանքը բնութագրական է նաև 3-րդ գլխի համար:

2. Առաջին գլխի տեսական-ընդհանրական շարադրանքը 36-38 էջերում հեղինակի կողմից կտրուկ ընդմիջվում է, և ներկայացվում են ԱՎԿ կողմից հրապարակված ՀՀ-ում խմիչքների արտադրությամբ զբաղվող արդյունաբերական կազմակերպությունների որոշ ցուցանիշներ /արտադրանքի ծավալ, տնտեսավարող սուբյեկտների քանակ, աշխատողների միջին տարեկան թվաքանակ, արդյունաբերական-արտադրական հիմնական միջոցները/, արդյունաբերության մասնաբաժինը ՀՆԱ-ում, ինչպես նաև «Ջերմուկ Ինթերնեյշնլ Պեպսի-Կոլա Բոթեր» ՍՊ-ի հմախառն եկամուտը, աշխատողների միջին տարեկան թվաքանակը և արտադրական հիմնական միջոցները /հեղինակի նշմամբ՝ համաձայն ընկերության տարեկան հաշվետվությունների/: Թե ինչու՞ է այդպես վարվել հեղինակը, դրանով ի՞նչ նպատակ է հետապնդում պարզ չէ:

3. Հարցերը բավարար խորությամբ վերլուծված չեն (ԱՎԿ ցուցանիշների պարզ ներկայացումը չի ապահովում վերլուծության համապատասխան խորությունը): Այսպես, 3.1 ենթակետը /53-70 էջեր/ վերնագրված է «Հայաստանի արդյունաբերական կազմակերպությունների կայունության մակարդակի վերլուծությունը»: Սակայն, բերված աղյուսակներն ու գծապատկերներն ըստ էության ԱՎԿ հրապարակումների ներկայացումն է, իսկ ըստ տարիների ցուցանիշների համեմատությունը շատ դժվար է համարել արդյունաբերական կազմակերպությունների կայունության մակարդակի

վերլուծություն: 65-րդ էջում «Ջերմուկ Ինթերնեյշնլ Պեպսի-Կոլա Բոթեր» ՍՊ-ի 2016-2020թթ. իրացման ծավալների ներկայացումը ոչ մի կերպ չի տեղավորվում տեքստում:

4. Գիտական արդյունքները բավարար չափով հիմնավորված չեն:

5. Ատենախոսության երկրորդ գլխում աղյուսակների տեսքով ներկայացված տվյալները հետագա աշխատանքում չեն գտնում իրենց տրամաբանական շարունակությունը, ամփոփվում համապատասխան առաջարկություններով:

6. Ատենախոսության եզրակացությունների բաժինը ևս լիարժեք չէ, այն չի պարունակում ատենախոսության խնդիրների լուծմանն ուղղված գիտականորեն հիմնավորված առաջարկություններ:

Եզրակացություն

Վերը նշված դիտողությունները սկզբունքորեն կարող են անդրադառնալ ատենախոսության արդյունքների ընդհանուր գնահատականի վրա:

Կատարված հետազոտության հիմնական արդյունքները հրապարակվել են հեղինակի ութ գիտական հոդվածներում:

Նշված դիտողություններով հանդերձ, Ը.00.02 - «Տնտեսության, նրա ոլորտների տնտեսագիտություն և կառավարում» մասնագիտությամբ տնտեսագիտության թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման համար ներկայացված Արտակ Լևիկի Աղաջանյանի «Արդյունաբերական կազմակերպությունների կայունության հիմնախնդիրները Հայաստանում» թեմայով ատենախոսության. «Հայաստանի Հանրապետությունում գիտական աստիճանաշնորհման կանոնակարգի» 6-րդ և 7-րդ կետերի պահանջներին, թեկնածուական ատենախոսություններին ներկայացվող այլ պահանջներին համապատասխանության,ինչպես նաև հայցվող գիտական աստիճանի շնորհման հարցերի վերաբերյալ որոշման կայացումը թողնում ենք մասնագիտական խորհրդի հայեցողությանը:

Ատենախոսությունը քննարկվել է ՀՀ ԿԳՄՍՆ ՀՊՏՀ «Միկրոէկոնոմիկայի» ամբիոնում՝ որպես առաջատար կազմակերպության, ամբիոնի նիստում (_14__ հունիսի 2022թ. արձանագրություն N ___11_____):

Տ.գ.դ., պրոֆեսոր ***Մ. Մելքումյան***

Տ.գ.դ., դոցենտ ***Ա. Եղիազարյան***

Տ.գ.թ. դոցենտ ***Ա. Առաքելյան***

սկորագրությունները հաստատում եմ
ՀՊՏՀ գիտական քարտուղար ***Ն. Հ. Դարբինյան***